

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	3
KISALTMALAR.....	23

BİRİNCİ BÖLÜM

METODOLOJİ

A. BİLGİ.....	25
I. GENEL OLARAK	25
II. BİLGİ.....	27
1. Sözlük Anlamı	27
2. Ansiklopedik Anlamı	28
III. OLGU OLARAK BİLGİ	29
1. Genel Olarak	29
2. Bilgi ve Dünya	30
3. Bilgi ve İnsan	31
IV. BİLGİ, ÖZNE VE NESNE İLİŞKİSİ.....	35
1. Nesne	35
a) Sözlük Anlamı	35
b) Felsefi Anlamı.....	35
c) Nesnenin Türleri ve Ortak Yönler.....	36
2. Özne ve Bilinç	37
3. Bilgi.....	38
4. Bilgi Bakımından Özne ve Nesne İlişkisi	40
V. BİLGİ KURAMI.....	41
1. Genel Olarak	41
2. Kavram Anlamı ve Nitelikleri	42
a) Varlıkbilimsel Bakımdan	42
b) Öznel Şartlar Bakımından	42
c) Kuramsal Bakımdan	42
d) Gerçeklik Alanı Bakımından.....	43
3. Bilgi Kuramı ve Epistemoloji.....	43
a) Bilginin İmkânı Sorunu.....	43

b) Bilginin Doğruluğu Sorunu	44
c) Bilginin Kaynağı Sorunu	44
d) Bilginin Sınırları Sorunu	44
VI. BİLGİ KURAMI'NIN KURULUŞU	44
1. Genel Olarak	44
2. Bilgi Kuramı ve Teori	45
a) İlkçağ	45
b) Yeniçağ	47
VII. BİLGİ KURAMI VE ÖĞELERİ	48
1. Gerçeklik	48
2. Doğruluk	48
3. Temellendirme	48
VIII. BİLGİ KURAMI VE MANTIK	49
IX. MODERN BİLGİ KURAMI	51
1. Stegmüller'in Görüşü	51
2. Hans Albert'in Görüşü	52
3. Farklı Yaklaşımlar	54
X. BİLGİ ÜZERİNE KURAMLAR	57
1. İdealizm	58
2. Duyumcu-Görgücü Kuramlar	58
3. Gerçekçilik Kuramı	59
4. Birci Kuram	59
XI. BİLGİ ÇEŞİTLERİ	60
1. Düzensiz (Amiyane) veya Gündelik Bilgi	60
2. Dini Bilgi ve Özellikleri	61
3. Sanat Bilgisi	61
4. Teknik Bilgi	62
5. Bilimsel Bilgi, Çeşitleri ve Özellikler	62
a) Bilimsel Bilgi Çeşitleri	63
aa) İdeal Bilimler	63
bb) Pozitif Doğa Bilimleri	63
cc) Manevi/Tinsel Bilimleri	63
b) Bilimsel Bilginin Özellikleri	64
aa) Yöntemli Olma	64

aaa) Doğa Bilimleri ve Tümevarım.....	64
bbb) Manevi/Tinsel Bilimlerde Anlama ve Sezme.....	64
bb) Genelleştirilmiş Olma	64
cc) Birleştirilmiş Olma	64
dd) Kesin Olma	64
ee) Nesnel Olma	64
ff) Öngörür Olma (Prévision)	65
6. Felsefi Bilgi ve Özellikleri	65
a) Genel Olarak.....	65
b) Felsefi Bilginin Özellikleri	67
aa) Akla Dayanma.....	67
bb) Düzenli ve Sistemli Olma	67
cc) Dünya Görüşü İddiasında Olma	67
dd) Bitmiş ve Kesin Olmama.....	67
ee) Birikimsel Olma.....	68
ff) Kişisel ve Yaratıcı Olma	68
gg) Deneyle Doğrulanamaz Olma.....	68
B. METOT	68
I. KELİME ANLAMI.....	68
II. KAVRAM ANLAMI	69
1. Genel Olarak	69
2. Thomas Aquinas’a Göre.....	69
3. Platon ve Aristoteles’e Göre.....	70
4. Lalande’a Göre.....	70
a) Geniş Anlamda	70
b) Dar Anlamda	70
III. TEKNİK CİHAZ ANLAMINDA.....	70
IV. TARZ ANLAMINDA.....	71
V. TÜRKÇE ANLAMI.....	71
C. TARİHİ SÜREÇTE METOT.....	71
I. İLKÇAĞ.....	71
1. Platon.....	71
2. Aristoteles.....	73

II. YENİÇAĞ: DESCARTES'IN METOD GÖRÜŞÜ	76
1. Açıklık Kuralı.....	77
2. Bölme Kuralı	77
3. Basitleştirme ve Sıralama Kuralı.....	77
4. Sayma/Denetleme Kuralı	77
D. DİYALEKTİK	78
I. PLATON VE DİYALEKTİK.....	78
1. Bilgiyi Geliştirme	81
2. Kavramı Belirleme	81
3. Doğruyu Belirleme	81
II. DİYALEKTİĞİN SONRAKİ GELİŞİMİ	81
1. İlkçağ: Aristoteles	81
2. Yeniçağ'da Diyalektik.....	84
3. Alman İdealizmi ve Diyalektik	84
4. Hegel'de Yöntem Olarak Diyalektik.....	85
a) Genel Olarak.....	85
b) Bilinç Aşamaları.....	86
aa) Birinci Aşamada Bilinç	87
bb) İkinci Aşamada Kendinin-Bilinci.....	87
cc) Üçüncü Aşamada Mutlak Özne	88
c) Diyalektik Üçlem.....	88
aa) Tez	88
bb) Antitez	88
cc) Sentez.....	88
d) Tin	88
aa) Öznel Tin.....	88
bb) Nesnel Tin	88
cc) Mutlak Tin	89
5. Marx'ta Yöntem Olarak Diyalektik	90
E. METODOLOJİ.....	91
I.KAVRAM OLARAK METODOLOJİ.....	91
II. TARİHİ SÜREÇTE METODOLOJİ	93
III. UYGULAMA OLARAK METODOLOJİ.....	95

İKİNCİ BÖLÜM

BİLİMSEL METOD

A. BİLİM	97
I. GENEL OLARAK	97
1. Betimleme	103
2. Açıklama	103
3. Bulgu ve Doğrulama	105
a) <i>Bulgu</i>	105
b) <i>Doğrulama</i>	106
II. BİLİMSEL METOD ÇEŞİTLERİ.....	106
1. Gözlem	106
2. Deney	107
3. Tümevarım Yöntemi	107
4. Tümdengelim Yöntemi.....	110
III. BİLİMSEL METODUN KAPSAM VE SINIRI.....	112
VI. BİLİMSEL YASA	113
1. Genel Olarak	113
2. Kavram Olarak	113
a) <i>Zorunlu Olma</i>	113
b) <i>Gerkli Olma</i>	113
aa) <i>Hukuk Alanında</i>	113
bb) <i>Ahlak Alanında</i>	113
cc) <i>Mantık Alanında</i>	114
dd) <i>Estetik Alanda</i>	114
3. Bilimsel Yasanın Öğeleri	115
a) <i>Genelleme</i>	115
b) <i>Olgusal İçerik</i>	115
c) <i>Doğruluk</i>	115
4. Bilimsel Yasanın Çeşitleri.....	115
a) <i>Genelleme Yönünden</i>	115
b) <i>Dilsel Düzey Yönünden</i>	116
5. Bilimsel Yasa-Genelleme İlişkisi	116

6. Bilimsel Yasa Elde Etme Yolları	117
a) Tümevarım Yolu	117
b) Tümdengelim Yolu	117
c) Redrodüktif Yol	117
7. Bilimsel Yasaların Kesinliği	118
8. Bilimsel Yasa-Doğa Yasası İlişkisi	118
9. Bilimsel Yasa-Toplumsal Yasa İlişkisi	119
B. BİLİMLERİN SINIFLANDIRILMASI.....	119
I. GENEL OLARAK	119
1. Ampere'in Sınıflandırması	120
a. Kozmolojik Bilimler	120
aa) Matematik Bilimler (Aritmetik, Cebir, Geometri, Mekanik, Gök Taşlarının İncelenmesi)	120
bb) Fizik Bilimler	120
cc) Doğa Bilimleri (Zooloji, Biyoloji).....	120
dd) Tıp Bilimleri	120
b. Noolojik Bilimler.....	120
aa) Felsefi Bilimler	120
bb) Dialektik Bilimler (Sanat, Dil)	120
cc) Etnolojik Bilimler (Sosyoloji, Tarih, Budunbilim)	120
dd) Politik Bilimler.....	120
2. Auguste Comte'un Sınıflandırması	120
a) Matematik	120
b) Astronomi	120
c) Fizik	120
d) Kimya	120
e) Biyoloji	120
f) Sosyoloji (Sosyal Fizik)	120
3. Spencer'in Sınıflandırması	121
a) Soyut Bilimler.....	121
aa) Mantık	121
bb) Matematik	121

b) Somut Bilimler	121
aa) <i>Astronomi</i>	121
bb) <i>Jeoloji</i>	121
cc) <i>Biyoloji</i>	121
dd) <i>Psikoloji</i>	121
ee) <i>Sosyoloji</i>	121
4. XVIII. Yüzyıl Sınıflaması	121
1. Formel Bilimler ve Özellikleri	121
2. Doğa Bilimleri ve Özellikleri	122
3. İnsan ve Toplum Bilimleri	126
II. ÇAĞDAŞ SINIFLANDIRMA	126
1. Formel Bilimler (Salt Matematik)	127
2. Gerçekçi Bilimler	127
a) <i>Doğa Bilimleri</i>	127
aa) <i>Fenomenolojik Doğa Bilimleri (Fizik, Kimya, Fizyoloji)</i>	127
bb) <i>Jenetik Doğa Bilimleri (Kozmoloji, Canlıların Gelişim Tarihi)</i>	127
cc) <i>Sistematik Doğa Bilimleri (Mineroloji, Sistematik Botanik, Jeoloji)</i>	127
b) <i>Kültür Bilimleri</i>	127
aa) <i>Fenomenolojik Kültür Bilimleri (Psikoloji)</i>	127
bb) <i>Jenetik Kültür Bilimleri (Tarih)</i>	127
cc) <i>Sistematik Kültür Bilimleri (Sistematik Hukuk Bilimi, İktisat)</i>	127
3. Rudolf Stammeler'in Sınıflandırması	127
a) <i>Nedensel Bilimler</i>	127
b) <i>Ereksel Bilimler</i>	127
III. KÜLTÜR BİLİMLERİ VE DOĞA BİLİMLERİNDE	
YÖNTEM SORUNU	128
1. Kural ve Yasa Bakımından	128
2. Nitelik Bakımından	129
3. Nedensellik İlkesi Bakımından	129
4. Mahiyet Bakımından	130
5. Yöntem Bakımından	130

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
SOSYAL BİLİM VE HUKUK

A. SOSYAL BİLİM	135
I. GENEL OLARAK	135
1. Sosyal Bilim Kavramı	135
2. Sosyal Bilim Tanımı.....	135
3. Sosyal Bilimin Doğuşu.....	136
4. Sosyal Bilimin Konusu veYöntemi.....	137
5. Doğa Bilim-Sosyal Bilim Farkı.....	138
a) Kural Koyma Yönünden	138
b) Sınırlı Deney Yönünden	139
c) Değer Yönünden	139
d) Bilinç Yönünden	139
e) Bütün-Parça Yönünden.....	139
6. Toplumsal Olgu.....	141
II. MODERN BİLİM	142
1. Doğaya Bakış	142
a) Değişim Artık Döngüsel Değil İlerleyicidir.....	143
b) Doğa Artık Mekanik Değildir.....	144
c) Amaçlılık Yeniden Getirilir.....	144
d) Töz İşlev İçinde Çözeltir.....	144
e) En Küçük Uzay ile En Küçük Zaman.....	144
2. Topluma Bakış	145
3. Bilim ile İlerlemeye Bakış.....	146
4. Hukuka Bakış	147
III. SOSYAL BİLİMİN İŞLEVİ.....	147
B. HUKUK BİLİMİ.....	149
I. GENEL OLARAK	149
1. Hukukun Sosyal Bir Bilim Olduğu, Ama Hayatta Pratik Bir Alanı İşgal Ettiği Belirlenebilir.....	151
2. Bireyler Arası İlişkiler Toplum İçerisinde Doğan Dayanaklara Tabidir.....	152

3. Hukukun Değeri Toplum Hayatının Düzenlenmesinde, Çatışan Menfaatlerin Birleştirilip Dengelenmesinde Gösterdiği Başarı Derecesiyle Ölçülür	152
4. Fakat Toplumsal Hayattaki Olgular Kavramı Çok Karmaşık Bir Görünümdedir.....	152
5. Hukukta Tekniğin İki Yönü Vardır.....	152
6. Hukuk İlkeleri ve Sistemleri	153
7. Hukukta Mantığın Kullanılış Tarzı ve Rolü	153
8. Bilimsel Dilde “Hak” ve “Hukuk” Kavramları Tek Anlamlı ve İstikrarlı Kullanımı Henüz Kazanmış Değildir	153
II. BİLİMDE SİSTEM VE HUKUK	154
III. HUKUK.....	156
1. Genel Olarak	156
2. Yöntem	160
a) Tümevarım Yöntemi	160
b) Tümdengelim Yöntemi	161
c) Fenomenolojik Yöntem	161
d) Yöntemlerin Değerlendirilmesi	162
IV. HUKUK BİLİMİ	164
1. Genel Olarak	164
2. Önergeler ve Buyruklar	167
a) İlişkilerin Düzenlenmesi	170
b) Olgular	171
c) Hukuk Biliminin Tanımından Hareket	172
V. KLASİK HUKUK BİLİMİNİN KOLLARI	173
1. Yürürlük Bakımından.....	173
2. Gelişim Bakımından.....	173
3. Uygunluk Bakımından	174
VI. HUKUK BİLİMİNİN GÖREVİ VE AMACI	174
1. Görevi.....	174
2. Amacı	176
C. HUKUK BİLİMİ VE KURAMLAR.....	177
I. DOĞAL HUKUK KURAMI	177
II. BİLİM DALI OLARAK HUKUK DOGMATİĞİ	180

III. SOSYOLOJİK HUKUK BİLİMİ	182
1. Yorumcu Okul.....	182
2. Kavramlar İctihadı.....	184
3. Tahlilci Okul	185
IV. GENEL HUKUK BİLGİSİ.....	187
1. Genel Olarak	187
2. Genel Hukuk Bilgisinin Bilimsel Niteliği	190
V. HUKUKİ NORMLAR BİLGİSİ.....	191
VI. SAF HUKUK BİLİMİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ	194
1. Yöntem Bakımından.....	194
2. Norm Bakımından	195
3. Biçimsellik Bakımından	195
4. Olan-Olması Gereken Bakımından	197
5. Devlet-Hukuk Bakımından.....	198
6. İçerik-Biçim Bakımından	199
VII. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	199
1. Şekli Bilim.....	199
2. Sakıncalı Benzetme	200
3. Geometri Olma	200
4. Şartlı Bilim Sayılma	200
a) <i>Temel Norm Koyutu (Postulat)</i>	201
b) <i>Çelişmezlik ve Yümellike Uygunluk</i>	201
c) <i>Amaç</i>	201
d) <i>Hukuki Sınırlılık</i>	201
e) <i>Tarihilik</i>	201
VIII. POZİTİVİST HUKUK ANLAYIŞI.....	202
IX. ÇAĞDAŞ GELİŞMELER	204
1. Genel Olarak	204
2. Perspektifçilik.....	207
3. Hermeneutik (Yorumbilim).....	207
X. POSTMODERN ANLAYIŞLAR.....	208

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

HUKUKUN ANLAMI VE TANIMI SORUNU

A. GÖRGÜL AÇIDAN HUKUKUN TANIMI	211
I. KELİME ANLAMI OLARAK HUKUK	211
II. KAVRAM ANLAMI OLARAK HUKUK.....	211
1. Kural ve Ölçü Anlamı	211
2. İdeal Olma Anlamı.....	212
3. Yetki ve İktidar Anlamı	212
4. Bilim Olma Anlamı.....	213
B. ZORLAYICILIK BAKIMINDAN HUKUKUN TANIMI.....	214
I.GENEL OLARAK	214
II. ZORLAYICILIK ÜZERİNE GÖRÜŞLER	215
1. Benimseyen Görüş	215
2. Yadsıyan Görüş	216
3. Görüşlerin Değerlendirilmesi	216
a) Weber'in Tanımı	217
b) Hoebel'in Tanımı	217
c) Kelsen'in Tanımı.....	217
III. ZORLAYICILIĞA DAYANAN TANIMLARIN	
DEĞERLENDİRİLMESİ	219
1. Uyuma Sorunu	219
2. Hukuk Kurallarının Yükümlü Kılıcı Niteliği.....	221
3. Hukuk Kurallarının İçselleştirme Sorunu	222
a) Değerlendirme Sorunu	222
b) Uygunluk Sorunu	222
c) Kabullenme Sorunu	223
4. Hukuk Kurallarının Kökeni	223
5. Hukuk Kurallarının İçerikleri.....	224
C. KURAM BAĞLAMINDA HUKUKUN TANIMI SORUNU.....	226
I. GENEL OLARAK	226
II. DEĞERLENDİRME	228
1. Hukuk Düşüncesi (İdesi)	228
2. Hukuki Sistem	228

3. Hukuk Tikeli	228
D. OLGU VE DEĞER BAĞLAMINDA HUKUKUN TANIMI	
SORUNU	230
I. GENEL OLARAK	230
II. HUKUKTA OLGU VE DEĞER İLİŞKİSİ SORUNU	231
III. BİÇİM VE İÇERİK AYRILMAZLIĞI SORUNU	233
IV. HUKUKUN İÇERİKSEL BELİRLEYİCİLERİ.....	233
1. İrade.....	234
2. Olgu.....	236
3. Değer	238
E. YÖNTEM BAKIMINDAN HUKUKUN TANIMI SORUNU	239
I. GENEL OLARAK MANTIK.....	239
1. Geniş Anlamda	239
2. Dar Anlamda	240
3. Formel Anlamda.....	240
4. Kültürel Anlamda	241
II. MANTIĞIN BÖLÜMLERİ	244
1. Eisagoge/İsaguci.....	244
a) Cins.....	244
b) Tür	244
c) Ayrım	245
d) Özellik.....	245
2. Kategoriler.....	246
a. Aristoteles'in Kategorileri.....	246
aa) Töz.....	246
bb) Zaman	246
cc) Mekan	246
dd) Nicelik (Kemmiyet).....	246
ee) Nitelik (Keyfiyet)	247
ff) Görecilik (İzafiye, Relativisme)	247
gg) İyelik (Sahip Olma, Avoir)	247
hh) Durum (Situation)	248
ii) Etki (Fiil, Action)	248

<i>jj) Edilgi (Passion, İnfial)</i>	248
b. Kant'ın Kategorileri.....	248
<i>aa. Nicelik</i>	248
<i>bb. Nitelik</i>	249
<i>cc. Görelilik</i>	249
<i>dd. Modalite</i>	249
3. Peri Hermenias	249
4. Birinci Analitikler.....	249
5. İkinci Analitikler	249
6. Topikler	250
7. Sofistler	250
III. MANTIĞIN GELİŞİMİ	250
F. ÖNERME OLARAK HUKUK NORMU.....	254
I. HUKUK-MANTIK İLİŞKİSİNDE KAVRAMSAL ÇÖZÜMLEME.....	254
1. Genel Olarak	254
2. Mantık Sisteminin Temel İlkeleri.....	255
<i>a) Özdeşlik (Aynılık, İdentité) İlkesi</i>	255
<i>b) Çelişmezlik İlkesi</i>	256
<i>c) Üçüncü Halin İmkansızlığı İlkesi</i>	257
<i>d) Yeter Neden İlkesi</i>	259
II. MANTIK İLKELERİNİN KULLANIMI.....	260
III. KAVRAM	261
1. Genel Olarak	261
2. Kavram Çeşitleri.....	264
<i>a) Somut-Soyut Kavramlar</i>	264
<i>b) Tümel-Tikel/Tekil Kavramlar</i>	264
<i>c) Kollektif-Distribütif Kavramlar</i>	265
<i>d) Olumlu-Olumsuz Kavramlar</i>	265
3. İşlem ve Kaplam	266
<i>a) İşlem</i>	266
<i>b) Kaplam</i>	266
<i>c) İşlem-Kaplam İlişkisi</i>	267

4. Kavramlar Arası İlişkiler.....	268
a) Eşitlik.....	268
b) Ayrılık.....	268
c) Tam Girişimlik.....	268
d) Eksik Girişimlik.....	269
IV. ÖNERME.....	269
1. Genel Olarak.....	269
2. Önermenin Yapısı.....	270
3. Önerme Çeşitleri.....	271
a) Bilgikuramsal Yönden Önerme Çeşitleri.....	271
b) Yapısal Açısından Önerme Çeşitleri.....	272
aa) Basit veya Kategorik Önergeler.....	272
bb) Bileşik Önergeler.....	272
c) Bağlantı Açısından Önerme Çeşitleri.....	273
aa) Kategorik Önergeler.....	273
bb) Hipotetik/Şartlı Önergeler.....	274
cc) Ayrık (Disjunktif) Önergeler.....	275
d) Modalite Açısından Önerme Çeşitleri.....	275
aa) Basit Modal Önergeler.....	275
bb) Zorunlu Modal Önergeler.....	276
cc) Mümkün Modal Önergeler.....	276

BEŞİNCİ BÖLÜM

MANTIĞIN HUKUKTA KULLANIMI

A. MANTIK VE HUKUK NORMU.....	277
I. GENEL OLARAK.....	277
II. HUKUK MANTIĞI.....	279
1. Kurucu Mantık.....	281
2. Yargı Mantığı.....	281
III. HUKUK-MANTIK İLİŞKİSİ.....	281
1. Hukukun Genel Kuramı ve Mantık.....	283
2. Hukuk Malzemesi ve Mantık.....	283

IV. NORM TAHLİLİ	283
1. Normatif Önergelerin Temel Niteliği.....	283
2. Hukukun Normatifliği	284
a) <i>Hukuk Normunun Anlaşılması, Uygulanması ve Yorumlanması</i>	284
b) <i>Hukukun Uygulamasında Hukukun Tipik Muhatabının Durumu</i>	284
2. Hukuk Normunun Kendine Özgü Nitelikleri	285
B. HUKUK NORMUNUN MANTIKİ TAHLİLİ.....	286
I. GENEL OLARAK	286
II. HUKUKİ MUHAKEME	289
III. KIYAS	294
1. Genel Olarak	294
2. Kıyas Çeşitleri	296
a) <i>Kesin (Kategorik) Kıyas</i>	297
b) <i>Zincirleme Kıyas</i>	298
c) <i>Eksik Önergeli Kıyas</i>	299
d) <i>Kategorik Olmayan Kıyaslar</i>	300
aa) <i>Hipotetik Kıyas</i>	300
aaa) <i>Önbileşenin Evetlenmesi</i>	300
bbb) <i>Ardbileşenin Değillenmesi</i>	301
bb) <i>Ayrık Öncüllü (Disjunktif) Kıyas</i>	302
cc) <i>İkilem (Dilemma)</i>	302
C. HUKUK NORMUNUN DİLSEL TAHLİLİ	303
I. HUKUK NORMUNUN DİLSEL-İÇERİKSEL TAHLİLİ.....	303
II. HUKUK NORMUNUN DİLSEL-YAPISAL TAHLİLİ.....	306
1. Dil-Düşünce İlişkisi.....	306
2. Dil-Eylem İlişkisi	307
III. HUKUK-DİL BAĞLAMINDA SORUN ALANLARI	307
1. Anlam Sorunu	307
2. Değişim Sorunu	308
3. Kullanım ve Özel Dil Sorunu	308

4. Günlük Dil-Hukuk Dili Sorunu	308
a) Yayılma Farkı	308
b) Farklı Anlam İçerme.....	308
c) Boyut Farkı	308
IV. HUKUK-DİL İLİŞKİSİNDE YÖNTEMSSEL SORUNLAR.....	309
1. Tanımlama.....	309
2. Sınıflandırma	310
a) Pratik Amaçla Yapılan Sınıflandırma	310
b) Doğal Sınıflandırma	310
c) Dildeki Karşıtlık İlişkileri	311
V. DOĞA YASASI VE HUKUK NORMU AYRIMI	
 ZORUNLULUĞU.....	312
D. HUKUK NORMUNUN YÖNTEMSSEL OLARAK TAHLİLİ	
 I. KLASİK YAKLAŞIMLAR	313
1. Kavram Hukukçuluğu	314
2. Menfaat Birliği Değerlendirmesi.....	315
3. Teknik Hukuk Okulu.....	316
4. Materyal Mantık Anlayışı	317
 II. YÖNTEM BAKIMINDAN ÇAĞDAŞ YAKLAŞIMLAR	317
1. Topik (Özdeyiş).....	318
2. Somutlaştırma.....	320
3. İçerik Tahlili.....	323
a) Nesnellik	323
b) Sistematiklık.....	323
c) Sayısallaştırma	323
d) Açık İçerik.....	324
4. Fenomenoloji.....	324
5. Argümantasyon Kuramı	326
E. HUKUKTA YORUM SORUNU	330
 I. GENEL OLARAK	330
 II. YORUM BİÇİMLERİ.....	331
1. Yasama Yorumu.....	331
2. Yargı Yorumu	331

3. İdari Yorum	331
4. Bilimsel Yorum	331
III. YORUM YÖNTEMLERİ.....	332
1. Sözel (Lafzi) Yorum Yöntemi.....	333
2. Tarihi ve Sosyolojik Yöntem	334
3. Mantıki-Sistematik Yorum Yöntemi.....	335
4. Ereksel Yorum Yöntemi.....	335
IV. BOŞLUK DOLDURMA	337
D. YÖNTEM OLARAK DİYALEKTİK VE CEZA	
YARGILAMASI.....	337
I. GENEL OLARAK	337
II. DİYALEKTİK VE FELSEFE-MANTIK İLİŞKİSİ.....	338
III. HUKUKU VE DİYALEKTİK	338
1. Diyalektik ve Usul Hukuku	339
2. Diyalektik ve Kesin Hüküm	340
3. Diyalektik ve Savunma	341

ALTINCI BÖLÜM

A. POZİTİF HUKUKUN UYGULANMASI	345
I. GENEL OLARAK	345
II. POZİTİF HUKUKUN İÇERİĞİNİN SAPTANMASI	346
III. HUKUKUN SİSTEMLEŞTİRİLMESİ.....	349
1. Genel Olarak	349
2. Hukuk Sisteminin İşlevleri.....	352
B. HUKUKUN AMACI SORUNU.....	356
I. GENEL OLARAK	356
II. ADALET ÇEŞİTLERİ	362
1. Öznel (Subjective)-Nesnel (Objective) Anlamda Kullanımı.....	362
2. Yasal (Kanuni) Adalet-Yasaüstü Adalet	363
3. Karma Ayrım.....	364
a) Hukuk-Dışı Adalet	364
b) Hukuki Adalet	364

<i>c) Ekonomik Adalet</i>	364
<i>d) Siyasal Adalet</i>	364
III. KLASİK AYRIM	365
1. Denkleştirici/Düzeltilici Adalet (Justitia Commutativa)	365
2. Dağıtıcı Adalet (Justitia Distributiva)	367
3. Toplumsal Adalet	371
4. Adalet ve Nasafet	372
KAYNAKÇA	375